

aquam balnei, viridi colore infici illum, qui immoratur in balneo illo aliquantisper, & deinde paulatim pristinum colorem recuperare. Possumus quoque facere

Vt defluant pili, & capilli.

Salamandræ sanie, quæ lactea ore vomitur, quacunque humani corporis contacta parte, totius corporis defluunt pili, idque quod contactum est, in vitiliginem mutat, ex Plinio.

LIBER DECIMUS

Distillat, distillata ad fastigia virium
sustollit.

PRO O E M I U M.

TAM ad artes deventum est, & à distillatione duximus sumendum initium, neotericorum inventum, res mira, ultra mortalem sortem laudanda, non quæ à sciolis, & vulgaribus usurpari solet, nam verum esse corrumpunt, destruuntque, sed à causarum gnaris pertractata. Docet enim hæc ars admirabilis, ut gravia corpora fiant spiritus, & subliment, & spiritus crassescant, ac corpora evadant. Rerum vires, quæ mole obruta, concuscatæ, suis veluti in loculis delitescentes, puriores, tenuiores, & absque ulla impuriore materia accessione è plantis, metallicis, lapidibus, & gemmis elicere, easque veluti non sua sorte contentas, nobiliores in sublime educere, ac veluti in cælum sustollere, poterimus chymisticis organis plantarum virtutes investigare, & melius quam veteres gustu. Quid igitur majus poterit excogitari? Natura est res producere, ac viribus dotare, artis est productas nobilitare, ac multiplicibus viribus ditare. Accedat lector *Philosophus*, ac Natura secretorum perscrutator, nam distillationes hand-quaquam inglorius tractabit. Primo aquas, & olea extractabimus, mox esse, tincturas, elixires, sales & ejusmodi similia, Mistum quodammodo in elementa dissolvere, ac
fin.

singula puriora reddere, varias, & adversantes, suas facultates separare, & elicere, ut ex veto uti possimus, aliaque quæ scisse, & novisse non pœnitebit.

CAPUT I.

Distillatio quid, quotuplex, & quid per eam intendamus.

VTRUM distillatio eruditæ vetustati cognita fuerit, decernere nihil moror, alio tamen artificio, quam nunc utimur, apud Dioscoridem fas est legere. Inquit. E pice oleum, quod picinum appellatur, separata parte aquosa, innatat hæc, ut in lacte serum. Excipitur, dum coquitur pix velleribus puris, super halitum ejus expansis, & quum illa permaduerint, expressis in vas, atque hoc fit, quamdiu pix excoquitur. Geber ita definit eam. Distillatio est vaporum aqueorum in suo vase elevatio: verum vera diffinitio alibi dicitur. Triplicem statuit diffinitionem per ascensum, per descensum, & per laciniam. Sed id simulare non possum, inter distillationum species laciniam interponi. Nos dicimus per ascensum, descensum, & per inclinationem, scilicet inter utrumque medium: quæ valde necessaria est: dum enim res ascensioni contumax, ut ascendere discat, inclinamus paulatim elevando, dum tenuior, & scanilis evadat. Distillandi dogma tale erit. Vas primo paretur vitreum, vel æneum, plerunque turbatum in pyri formam, & cucurbitæ instar utero turgescentis, supra vas accommodetur pilei instar, in utero subjecti vasis collum recipiens, pileum infra circumambit canalis, ex quo rostrum foras eminet. Huic aliud vas subditur, ab recipiendo injecto latice receptaculum dictum. Obstipantur spiramenta luto paleato, vel linteis, ne materies statuofo, vel halituoso, reddita, in auras diffusetur. Subjecto vasi igne, vi caloris materies in rorulentum vaporem solvitur, & in æthera sustollitur, qui frigidis pilei fornicibus occursans, inibi residens, frigore densatus, in bullas tumet, sic cameras, & parietes irrorat, mox coit
in

in guttas, ac stillatitius factus refluit, & in humorem abit, & per canalem, & rostrum in receptaculum illabitur. Sed vas, & receptaculum pro rei distillandæ ratione subduntur: nam si res vaporosæ, aut flarulentæ fuerint, organa ampla, humiliæque, & receptaculum turgidius flagitant, nam dum vi ignis statiosa excitantur, atque angustas corporum cavitates pervadentes, ibidem constipari, alioqui flagrantia vasa disrumpunt, magnumque in bombum, & crepitum abeunt, nec sine astantium periculo frustilla profiliunt, sic status ex angustis elusus à noxa se vindicabit. Si vero res calidæ, tenuesque fuerint, collo longo & subtili, & sic mediæ media quærunt, hæc industrius artifex ex iis, quæ Natura adumbravit, edificere potuerit. Animalis iracundo, & in iram præcipiti, utpote urso, & leoni tumens corpus, brevique longitudinis tractu colla contrahit, quasi ex amplioris alvi vasculo flarulentum ingenium explodi possit, crassioresque partes subsiderent, rursus autem cervus, struthiocamelus, & camelopardalis, *δολιχόρχιλον* mitia, & tenuis spiritus animalia, & graciles alvos, & longa retinuerunt colla, ut meatu multo angustiori, longiorique tenues, & subtiles spiritus in sublimem eventilarent. Id tamen præcipuum non ignorandum duximus, triplicem in stirpibus humiditatem posse exhauriri, alimentariam, qua vivit, eaque exiccata caret, hæc à fontana, vel puteali aqua parum fere differt, consistentiæ alteram, ex qua mistum conglutinatur, & hæc durioris virtutis, tertiam humidi radicalis, pinguem, & oleosam, in qua vires delitescunt. Nec silentio prætereundum tanquam artis principia, quæ ex pluribus experiendo cognovi, mista aliqua primo tenues, ac calidos vapores exhalare, post humidiores, crassioresque, contra aliqua terrenos & phlegmaticos, post igneos, calidosque, qui materiei gremio sidentes, vi colluctantis ignis profugantur, quod quum nulla stabilis, aut perpetua regula statui possit, pleraque nos annotabimus, pleraque solertiori Minerva te observasse ne pœniteat.

CAPUT II.

De aquarum extractione, & præcipue bene olentium.

AQUARUM extractiones quia vulgares sunt, brevibus expediemus. Si odoratas extrahere cordi fuerit, ex calidis stirpibus, terrosiss, & quæ internis sinibus tota mole odores retinent, hæc sine artificio in vasa coniecta, ac subiecto igne, suos odores reddunt, ut ex

Rosis, floribus aurantii mali, myrti, & lavendulæ odoratas aquas

Extrahere licebit, ut diximus, & iis similibus, cum cineribus, tum balneo ex voto uti, sensim tamen ignem adhibendo ne comburantur. Sunt & in stirpibus olentes frondes, ut myrti, lavendulæ, citri, & similibus, quas si cum floribus remiscas, odorem florum non obtundunt, immo & gratiam quandam aquis conciliant. Et locis ejusmodi floribus carentibus ex turionibus earum optime olentes aquas extractas vidimus, præsertim si hæc prius vase clausa plusculis diebus Soli apricanda tribuamus. Jucundi quidem, & haudquaquam spernendi odoris ex basilici frondibus aqua exugitur, præsertim citrati, vel gariophyllati, si levis balnei calor, sensimque adhibitus eam prolester, & educat, atque Soli insolanda credatur. Ex azadarat floribus, siue pseudosicomori suaveolens elicitur aqua, tenuis & spirabilis. Argumentum deprehendendi utrum odores in tota mole, aut in superficie, aut alibi sparsa sident, hoc erit, digitis frondes, aut flores conterantur, qui mox olfacti eundem servant odorem, aut suavius halant, in tota mole latent odores. Contra vero si quos digitis triveris, non solum nativo odore orbantur, sed gravius olent, id in superficie tantum summis oris resident odores, qui mox aliis partibus male olentibus remissi, non solum obtunduntur, sed inolidi fiunt, in his alio distillandi utemur artificio. Exemplum erit

E gariophyllis, rosis moschatulis, violis, & jasmīnis, & liliis odoratam aquam exugere.
Quomodo fieri debeat. Ex sylvestribus moschatulis rosis
levi

levi balnei calore primus exugatur vapor, iisque amotis, aliæ superingerantur: nam si diutius coxeris, non qui tenuis, & superficie sparsus educitur, sed qui ex interno corporis torpet, & minus halat. In hac aqua aliæ rosæ macerentur aliquibus horis. ac abstrahantur novæ superin-gerendæ, & quanto id frequentius feceris, fragrantius olet. Sed vase bene clauso, ne tenuis ille odor diffletur, & pereat cum aura, & sic ex rosarum moschi odore suavissime olentem aquam habebis. Idem de jasmunis, gario-phyllis, liliis, narcissis, jacinthis, & aliis faciendum jube-mus. Et si in eorum propria aqua macerare pertædescit, in rosacea idem præstabit, hoc modo hujus artis admi-rantibus artificibus, nec infimæ notæ ex his floribus ma-ximo odore fragrant aquas exhibuimus. At quia sæpe solet evenire, ut turpis cremati nidor aquas inficiat, quum assidentis diligentia torpet, docebimus

Quomodo cremati nidor emendetur.

Quia quæ fundo vasi hærent plus caloris experiuntur, quam quæ in summo, unde & prius, quam hæ calorem perspicuum sentiant, illæ comburuntur, sæpissime & aqua infesti nidoris graveolentiæ, nares oblædit: eandem a-quam in balneo distillabis levi igne, ut pura aqua ascen-dat, & in imo fæces subsideant cum oleo, gravi odoris causa. Si vis scire

Quomodo plus aquæ ex distillatione recipiamus.

Circa pileum plumbeum, vel stanneum ferreæ lamellæ, vel stanneæ adglutinantur erectæ, ejusdemque alti-tudinis, in imo epistomion imponendum. Quum fer-vet vas igni, & expulsi vapores in pilei fornicibus coar-ctantur, si calet pileus, denuo in subjectum vas descen-dunt, ægrius in bullas vapores cogit, si friget, illico in aquam densat, ob id frigida aqua imponenda, ut vapores cogendo, largiores rivuli in subjectam paropsidem de-currant. Ubi aqua cum pileo effervuerit imposita, reclu-ditur epistomium ut calida effluat, & nova frigida indi-tur. Sic aqua, ut perpetuo rigeat sæpius interfusa, ac epi-stomio

stomio relaxato ejiciunt calidam, majorem nobis aque copiam parabimus.

CAPUT II.

De aqua vitæ extrahenda.

AQUA, quam vitæ dicimus, ita extrahitur. Accipiat^r vinum validum, & generosum, ex locis siccis natum, veluti ex monte Vesevo, vulgus *græcum* vocat, vel protropon, sive *lachrymam*. Hoc obtorto vase vitreo, balneo, vel cineribus, vel longo collo extillabis, cujus tertiam partem excipies, reliquum servato, nam in perfectum, & acre acetum convertitur, est enim vini cadaver, nam anima, subtilis pars exempta est. Extillatum denuo distilla, & hoc iterum, semper tertiam partem adsumendo. Inde vas longioris, & angustioris colli paretur, scilicet tricubitale, vulgus *mataraxxo* vocant: & hoc iterum extilletur, tandem summo vasis ori superimponatur, & pergamenò operiatur, & pileus indatur, ac succenso igne, tenuissimus vini spiritus omnia pervadens in subjectam paropsidem dilabitur; phlegma, cui transitus denegatur, in fundo residet. Argumentum perfectæ purgationis à phlegmate erit, si in ea linteam madefiat, & accensum comburatur totum, vel si in plana tabula projiciatur, accensa flamma, nil madoris in ea, immo nec vestigium relinquat. Sed totum negotium hinc pender, ut extrema vasis ora exacte consipientur, glutinenturque, ne subtilissimi spiritus tenui quovis spiramento evadant, & in auras resolvantur. Res glutinationi aptior nulla erit, nisi boum vesica vel aliorum, nam in latiusculas teniolas dissecta, & madefacta si ubi vasum ora coeunt, obvolvatur, ligeturq; expirantes vapores sola coërcere potest. Id in ejus distillatione observabis. Excalescentibus prunis vas fervet, & per vasis collum ardentissimus vini spiritus ascendit, infra fervet, supra friget, usque donec in pileum ascenderit, tunc frigiditatis occurso, in aquam abit, & per narè in receptaculum refluit, & quod quidem diu ascendendo steterat, tunc brevi temporis intervallo refluit in conceptaculum regurgitabit. inde à summo frigescens pileus, per collum vasis usque in alvum descendit rigor, donec denuo

denuo spiritus à phlegmate separatus eandem operationem efficiat. Nos eoque vinum ascendere patiemur, donec invisibilis spiritus in receptaculum labitur. nam ubi phlegma ascenderit, apparent in pileo bullæ, & rivuli. & per nares in aquam relabuntur, tunc vini cadaver tollito, & vinum superfunde, dum eodem modo spiritum exuxerimus. Possumus &

Idem compendiose facere.

Sed qui id brevioris temporis intercapedine exequi concupierint, vas æneum fabricant, capacitatis vulgaris dolii, in cucurbitæ formam, sed pilei nasum quindecim, aut viginti pedum vitreum, aut æneum conficiunt, sed flexuosa ambage vel per mutuos anfractus recurrentem, ac veluti anguineos flexus mentiantur, quem vase ligneo, frigida aqua pleno, excipiunt: ut per eum elabens in receptorium recipiatur. nam ubi ternis horis tertiam vini partem extillaverit, distillatum denuo in vas ponunt, ejecto quod subsidet, & iterum tertiam partem extillant, eodem die, idem tertio peragunt, demum longioris colli vase expurgant omni phlegmate. Sunt qui pileum tricipitem, aut quadricipitem faciant, nam unumquodque caput pervium habet, & unum alterum in alveo excipit, postremum in pervium: unicuique sua rostra, & suas pendentes paropsides, pilei imponuntur, longioris colli vasi coaptantur, ligantur & superlurantur ne expirent, quod è postremo altiori delabitur, tenuius perfectiusque postremo humiliori imperfectius, ac seorsum servantur, nam diversæ notæ aquas extillabit, summum omni phlegmate orbatum, ultimum omni redundans, sic mediæ notæ habebunt. Non omitam

Ex musto aquam vitæ excipere,

Magno carbonum, & lignorum compendio; nempe spiritus ille *ἀρωγόν* dici meretur, neque id doctorum artificum manum exposcit, sed ignari rustici, & mulierculæ: educitur enim spiritus ex vehementi Naturæ impulsu, sese emittentis, sola attentione qualicunque adhibita. Quum vinum è torculari in vegetes, & dolia trans-

transfunditur, & jamjam exhalaturum effervesceit, supra doli orificium, ligneum, vel fictile collum bicubitale imponitur, supra pileus accommodetur, & commissuras, ne respirent, luto fidelissime agglutinato, rostro receptorium subdatur, & recipiat; si quid ex eo dimanat aqua. Sic ex effervescentibus multi spiritibus extolluntur tenuissimæ exhalationes, quæ in aquam coeunt: quæ quum solius Naturæ actu sine igne gignatur, peculiare suas quasdam proprietates habet, in opere suo loco dicendas, nunc reticemus.

CAPUT IV.

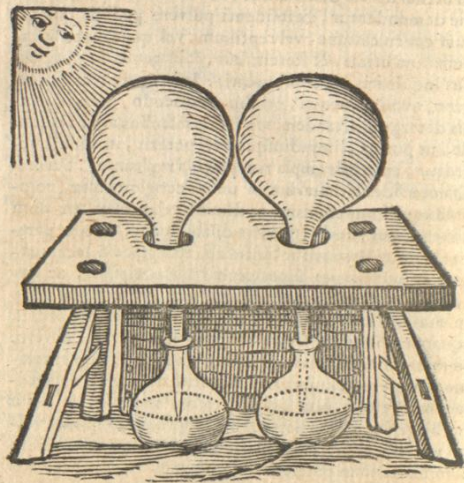
Quomodo Sole distillare debemus.

POSSUMUS non ignis tantum, sed vi Solis, & simili distillare. Sed simum distillata terra odoris foeditate inficit. Sol vero optimam aquam, multisque remediis conducibilem elicit. Vis ignis rerum esse commutat, & calidas, adurentesque qualitates conciliat, unde ocularibus remediis aquas in Sole proleptas propinare debemus; nam ex igne oculos vellicant, & lancinant, solares mitiores, dulcioresque. Plus aquæ in Sole excipitur: nam illico in vapores solutæ descendunt, secus in ignem, dum ascensui impelluntur vi ignis, lateribus vasis hærent, ac reflux in facies descendunt. Aliæ quoque adsunt dotes, suis locis explicandæ. Præterea familiari rei consultitur, nam absque lignis, & carbonibus, ac artificis assistentia res perficitur, quippe rebus repletis vasis, ac Soli oppositis, omni labore levantur. Ut rem igitur paucis perstringamus; scamnum paretur trium pedum altitudinis, duum latitudinis, longitudinis tantæ, quo distillandarum rerum operi respondeat, scilicet si multum distillare volueris, longius parabis, sin minus brevius, eâ pars scamni Soli obex futura, tabulis claudatur, ne Sol receptoria excalescens iterum aquam ascendere cogat. In medio longitudinis tabulæ foramina excaventur capacia, vasum colla exceptura. Ubi Sol jam Geminos emensus fuerit (nam solo æstivo tempore hoc commodò frui poterimus) scamnum sub dio Soli opponito, mane ante Solis

lis

lis ortum herbarum demetantur, ac immunda sordium eluvie demundentur, ex insidenti pulvere pedum spurcorum conculcatione, vel reptilium, vel quadrupedum animalium urinis, & stercorebus, & id genus impuritatibus inquinatis, & conspurcatis: Inde ne aquam deturpent, obnubilentque, partim excutiendo, partim panis detergendo, tandem non illotis manibus aqua ablundo, ut purius, limpidiusque fieri poterit, in umbrascantur, exiccatis ampla receptacula repleantur, ori orichalceæ fides cichararum in unum conglomeratæ, compressæque immittuntur, ut dimissæ relaxentur, ut dum obvertuntur, herbas ne infra dilabi sinant: collum parato foramini immittitur, infra alia receptacula locantur, quæ in suum sinum superiorum colla excipiant, ac linters fascioliis agglutinabis commissuras, ne expirent, hæc in latas fidelias aquæ plenae impone, ut citius vapores in aquam crassescant. Optime omnia jam parata, obverte ad intensissimum solarium radiorum æstus; nam exemplo in vapores soluuntur, & guttatim in subiecta vasa stillabunt. Vesperi post Solis occasum remove, ac novis herbis reple. Herba polygonum, sive *lingua passerina* vulgo vocato, concisa, extillataque, maxime oculorum inflammationibus præstat, aliisque morbis. Ex hyperico elicitor aqua omnem spasmodum profligatura, si dolens membra ea abluerit: & alia, quæ longum esset recensere. Modus distillandi pictura prostat.

C A P.

CAPUT V.

De oleo, per expressionem extrahendo.

DIXIMUS de aquis, nunc dicemus de oleis, dicturi post de essentiis. Hæc ingeniosissimi exquirunt artifices industriam: nam quamplurimæ rerum præstantissimæ essentiæ in oleis consistunt, velut humido radicali, adeo reconditæ, ut non nisi maximis arte, ingenio, conatu, & solertia in lucem veniant, ut hic tota distillationis ars pendeat. Prima ratio ex torculari pendet, etsi à distillationis arte segregetur, quia his necessaria multum, non fuerit inopportunum de hac paucula præfari. Fere communis omnium modus hic erit. Semina, ex quibus oleum extrahuri sumus, oportet prius ex pelliculis repurgata, deglubitaque, quæ vel diverberatis manu evo-

cantur.

tantur, vel unguibus sollicitentur, donec folliculi, quibus ambiuntur, abscedant, emundata in mortarium marmoreum collata, ligneo pistillo diligenter contundantur, post vini rore leniter irrorata, ac in lebetem plumbatum lati oris relata, igne subservesfacito, lignea ridicula versando: ubi pingue quid reddere inceperint, ignem subtrahito, & duas ferreas lamellas paratas habeto digitalis soliditatis, & pedalis latitudinis, longitudinisque, ex altera parte explanatas, lævigatasque, quæ modico igne calefiant, ut digitorum tactus vix ferat, vel si mavis frigida inspersa, paulisper pertrepent, inter has laminas offæ linteis madefactis involutæ torcularibus premantur, excipianturque cremor. Rursus in id, quod pressum est, iterum vinum irrorato, spatiolo, ut combibat interposito, iterum igni agitur, iterumque exprimatur forma, qua prius, donec prorsus omne oleum ita reddiderint. Alii ubi contusa, & fervesfacta sunt, in sacculum firmum includunt, atque vehementi duorum lignorum-retorsione utrumque in contrarium retorquent: oleum ex reposita materia exugitur, unde si

*Oleum ex mystica nuce liquidum
elicere*

Querimus, nucibus in mortarium diligenter confusis, ac in lebetem versatis, & fervesfactis machinamentis oleum exugitur, quod mox exuctum gelaescit; ut fluens reddatur, & maiorem penetrationis vim adsciscat, pluries distillabis vase retorto, quod quinto, aut sexto eveniet, vel ignitam harenam in oleum injicito, & versato, atque offellas formato, quibus per retortæ collum trajectis, ac succenso igne prima vice liquidum manebit, Sic etiam

Oleum ex citri semine exugere

Poterimus suis pelliculis purgato emundatoque, eadem opera oleum manat aurei coloris, & quartam sui partem reddit. In eludendis venenis, ac pernecabili voto privandis efficax antidotum. Præterea ad extrahendos odores ex mo'cho, ambara, & zibetho optimum menstruum, & ad

& ad unguenta paranda præstat, quod tarde rancescat.
Extrahitur

Oleum ex semine papaveris.

Et tertiam dat suæ molis partem, aurei coloris ad soporifera medicamenta. Itidem

Oleum ex colocynthidis seminibus

Plenioribus extorquetur aureum, & sexta pars sui. Vermes profligat, & puerorum alvo exigit, ventris ori superillitum. Extractum

Oleum ex semine anonymi,

Ex suis folliculis repurgato, sexcuntia ex libra, ad aureum nitorem mulierum crinibus conciliandum præstantissimum. Fit & differenti artificio

Oleum ovorum.

Assumito quinquaginta, vel sexaginta ova, elixato quoad durescant, & crustis denudato. boleta è medio elicito, & in lebetem stanno perlutum calescentibus prunis superponatur, ac lignea spatha remisceto, dum omnem humiditatem exhalent, ac succenso mox violentius igne, irrequiete versanda sunt, ne comburantur. Et sic videbis oleum exudare, ubi vero oleum omne reddiderunt, ignem subtrahito, & oleum quod manat, decapulato, vel ubi oleum exudare ceperit, ut diximus, prælo subjiciantur, & vehementi pressu oleum extrudes copiosum, sed non ita perfectum.

CAPUT VI.

Quomodo oleum aqua extrahatur.

NUNC modum exponemus, quo absque torcularis ope oleum extrahatur, & primo ex aromatibus, seminibus, frondibus, lignis, & quibuscumque. Oleum quia non nisi ignium violentia exugitur, & quum pingue, non nisi difficillime in sublime ascendat, & semina aromatica tenuia, subtilia, & delicatula sunt, quæ si plusculum ignis experiantur, illico cremati nidore inficiuntur, ut igitur vehementiorem ignem sustineant, &

ab

ab aduisione tuta sint, non nisi aquæ medio opus assequimur. Constant, inquam, semina ejusmodi spiritali essentia eximie tenui, volatili, & Naturæ ingenita proprietate in sublime evehuntur, unde in distillatione aqua comite, facile sursum educuntur, & eVecti in pileum oleaginei, & aquei vapores una in receptaculum derivantur. Modus erit ejusmodi. Eligantur semina perfectam maturitatem assequuta, non recentia, nec nimium vieta, sed ætatis vegetæ, contundantur, & confusa in maceratione cum sui ponderis quadruplo aquæ repones, vel aqua quatuor pollicum transversorum altitudinem superet: demum æneo vase indita, ut vim ingentis caloris sustinere possint, ignem vehementem succendito, ut aqua & oleum promiscue ascendant & destuant, aquam ab oleo separato, uti poteris. Ad exempla accedamus. *Quomodo*

Oleum ex cinnamomo extrahere

Possimus. Si fontanam aquam bis, terve primo distillabimus, plus olei nanciscemur, nam subtilior reddita, ac penetrantior vim parta ex loculis, ubi cinnamomi oleum in sua massa residet, pervadit ac violentius educit, aquæ igitur cxxxv libræ distillantur in cucurbita vitrea, ubi xl effluxerint, iterum distillabis has, usque donec xv recipiemus, eVectis cæteris ex xv solis, v. contenti erimus, singulis quinis aquæ libris, singulæ cinnamomi libræ macerentur, retorto vase, vel cucurbita distillabis, primo lactuosa aqua cum oleo emanat, post aquam excipio, oleum sub aqua mergito, separato ut docebimus. Ex libra cinnamomi vix drachma excipietur. Et docebimus

*Quomodo plus olei ex cinnamomo
exugatur.*

Nos ita facere soliti sumus ad præstantissimæ, & subtilissimæ artis ostentum. Habeto vas descensorium ex balneo (cujus paulo post constructionem ostensuri sumus) & in retorto vitreo vase ponatur cinnamomum leniter confectum: accommodato in suo loco, & aqua apposita in balneo ignis tepore paulatim, sensimque aquam

S

ex cin-

ex cinnamomo eliciemus paucam, & plusculis diebus, quam maxima excipies diligentia, & supra cinnamomum refundes, ut iterum suam aquam combibat, & maneat sic paulisper, in igne post succensa, aquam & tantillum olei recipies. Sic tertio, & quarto facies, & quantitatem vix credibilem excipies, in aliis idem experieris. Eodem modo

Oleum garyophyllorum extrudere

Valemus. Singulis garyophyllorum libris denæ adjiciantur aquæ: extillabis more prædicto: nam aquam & oleum habebis. Ex libra duodecimam partem exuges. Oleum ad remedia, ad esculenta condimenta aquam habebis. Sic quoque

Oleum liquidum ex myristica nuce habere,

Si contractam cum aqua vasi impones, & eandem operam distillando impendes, sextam sui partem colliges. Minus, sed longe validius

Oleum ex mace, & pipere

Excipies. Extrahemus etiam

Oleum ex aniso.

Ex libra anisorum una, unciam olei excipiemus: hyemis tempore gelascit, in caphuræ, aut nivis formam: æstate liquefcit. Sed saltem decem diebus maceranda semina cum aqua immorentur: immo quæ diutius maceraveris, eo plus olei recipies. Eodem modo exugitur

Oleum ex feniculo.

Et eadem quantitas olei excipitur. Ubi maturitate absoluta fuerint semina, & recentia, olei plus habetur: nam duplum condonat. Sic etiam

Oleum ex corianno.

Sed parva excipitur pars, & difficillimæ est distillationis. Ex libra vix drachma elicitur, sed recentia plusculum donant, & ne longiores simus, eodem modo ex angelicæ, majoranæ, dauci, rutæ, rorismarini, petroselini, selini, anethi, & similibus seminibus extrahetur. Simili etiam modo elicitur

Oleum

*Oleum ex floribus lavendulae, rosmarini,
& aliorum*

Qui sicciscentes oleum non expirant. Flores in receptaculum indantur, & optime clausum Soli ferventi exponito per mensem, qui in humorem soluti, ac ad vasis latera sublimantes, iterumque in se ipsos relabentes macerentur, si his post tempus opportunum aquam addes, & eandem operam navabis, oleum cum aquis exuges optimum, odoratumque. Possumus eodem artificio

Oleum ex lignis cupressi, & juniperi emungere.

Lignorum elimata scobs si per mensem in sua aqua, vel fontana maceretur, eodemque vase, eandem operam impendas: aquam cum oleo guttatim excipies vehementissimi odoris, & commendatissimæ dotis. Hæc nos experti fumus, de aliis experimentum tibi delegamus.

CAPUT VII.

Quomodo oleum ex aquis separemus.

QUUM oleum extrahimus, una cum aquis in receptorium derivant, diligenter sunt invicem segreganda, ne oleum phlegmate aliquo redundans suas vires efficeret, unde depurgari oportet, ut suas vires præstantissimas exercere possit, idque distillatione, & separatione efficiemus: nam remistum illud in vas retortum, vel latum, & bene repositum, placido balnei tepore aquam extillabit, & superstes humor, oleum erit. Operosa est enim hujus administrationis separationis. Vasa ad id opus satis artificiosa vestigata sunt, quorum ope, omni aqua, vel phlegmate exhaustis, purum oleum residet. Vas igitur vitreum paretur: supra hiet, sensim se restringendo, usque donec in angustam formam redigatur, ad modum infundibuli. In eo super infusa stillatitia aqua, quæ ex phlegmate aquoso, & oleo promiscue effluxit, paulisper immoretur, oleum supernabit, aqua in fundo se recipiet, sed osculum digito concludimus, digito recludendo, aqua præcedit, oleum paulatim recedit, ubi in angustias se receperit, ut proximum digito fuerit oleum, denuo claude, atque semiaperto osculo, guttatim aqua profluat, usque donec tota exhausta

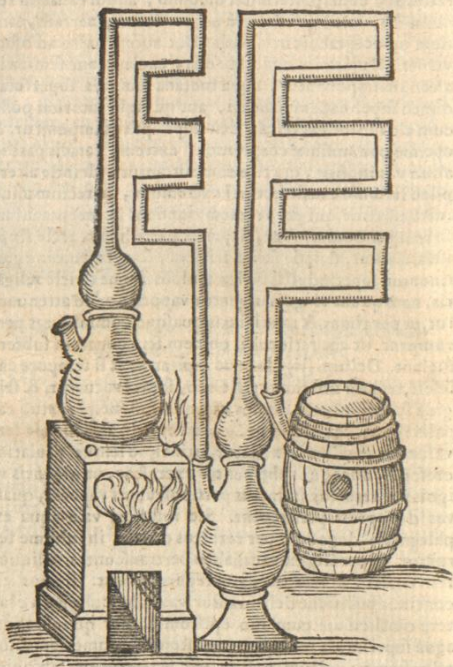
hauſta ſit: tunc oleum in aliud vas parum transfundes. Aliud ſeparatorium vas ad idem ingeniſſime excogitatum eſt, tumet venter vaſis, collum anguſtum eſt, cujus medio roſtellum affixum eſt. Transfundatur in vas oleum aqua remiſſum, occupat aqua fundum, oleum ſupra collum: guttatim aquam addes, donec oleum aſcendat ad roſtellum, eo peruento, inclinato vaſe, deſcendet puriſſimum oleum, & purgatum, ubi aliquid evacuaſti, ſenſim aquam addendo, aſcendit oleum ad canaliculum, & coque iterum inclinato, reliquum transfundas. Si vero oleum ſubſidet, aqua ſuperaddatur, ut multoties eveniet, in latam fideliam, vel quodcunque vas impoſitum, goſſipino licinio adaptato, aqua foras tranſmeabit, oleum puriſſimum quod ſuper eſt, in fundo reſidebit.

CAPUT VIII.

Quomodo vas paretur ad oleum extrahendum, ſine combuſtionis timore, & plus olei eliciatur.

POSSUMUS & vaſis diverſimode effigiatis, diverſas oleorum, & aquarum extractiones in uſum expromere, inter ea unum invenimus, quo igne quantumvis vehementi ſine combuſtionis discrimine poſſumus oleum exugere, & majori, quam quovis alio, quantitate, & diverſis quoque uſibus accommodandum. Concinnetur igitur vas æneum in ovi formam, cujus capacitas ſit medietatis vulgaris dolii, in ſaltigio os apertum habeat tantæ lãtitudinis, quod ingreſſuro, & egreſſuro brachio ſit per commodum, ſi quando lavari opus ſit, aut alternatis diſtillandarum rerum ordinibus repleturi ſumus. Sit intus ſcanno perlitum. Vaſi dehinc pileus æneus pedem altus imponitur, in imo foramen collo inferioris ahæni recipiendo commodum habeat, ejusque os extremo orarum ſuarum ambitu exacte includat. In pilei ſummo æneus canalis excurrat, quindecim, aut viginti pedum, per flexuoſas ambages in ſe recurrens, ut commodius feratur, & minus occupet loci, qui in alterius vaſis utero inſigitur, hoc alvo turgens, non tantæ capacitatis ac primum, ſumma pars ejus in anguſtum collum extenuetur, cui alter canalis inſideat, ejusdem longitudinis, eoſdemque anguineos flexus retineat,

retineat, cujus postremum osculum, alium canalem rectum subintrat, qui dolium per medium penetrans, tandem in receptaculum labatur. Hoc autem pacto ad usum veniet. Minutatim concisa folia, caules, aut semina in ahænum imponantur, aqua fontana limpida superfusa, donec super eadem palmari, aut quinque latorum pollicum altitudine excrescat, dein supra pileus imponitur, & optime commissuræ coaptentur, extrema canalıs pars in aliud vas inditur, ora rite committantur, deinde altero pileo immisso canalıs retorti extremum, in rectum aliud intromittitur, qui per vegetem transiens in receptaculum se recipit. Commissuræ, si qua ex parte hient, arcte stupae infarciantur, deipde farina triticea, & ovi albumine glutinentur, superinductis vesicæ teniolis, atque stricte religatis, nam quum vi ignis urgentur vapores, adeo attenuantur, ut per rimas, & tenuissimas quasque commissuras perumpant, ut eos retinendi, omnem fere conatum subterfugiant. Dolium frigida aqua repleatur, & si tempore calefcit, recluso inferiori epistomio, foras evacuetur, & frigida superfundatur, ut novæ aquæ affusione, perpetuo canalıs rigeat. Ignis tandem, ut contenta in ahæno vase fervescencia ebulliant, exciteretur, principio lentus, paulatim crescens, adeoque vehementer excrescat, ut urgentis vi ignis per retortos anfractus pertransientes vapores, quasi vas disrupturi perstrepent. Sic inferiori vase aqua ex phlegmate deposita, per retortos canales in sublime feruntur, & per frigidum canalem pertransientes, in liquorem coacti, in receptaculum regurgitabunt. Si aqua ex continua bullitione destituantur, vas habeat ahænum è latere canaliculum cum suo epistomio, per quem calida aqua superinfusa restituatur, epistomio optime concluso, ne respiret: oleum postea per separatorium ab aqua segregetur, & alio vase depurari, & sublimari poterit. Ex omnibus, quæ adhuc videre contigit, nullum vas copiosius oleum exuens, & minori labore, & industria vidimus. Sic ex floribus, foliis, aromatibus, resinis, lignis sine combustionis metu validissimo igne oleum elicere poterimus, ut ex granis juniperi, & lauri.

CAPUT IX.

*Vas descensorium per balneum describitur, quo
oleago descendendo paretur.*

CONTINERE me non possum, quin hoc loco priva-
tim quibusdam meis experimentis inventum vas pro-
dam,

dam, haud parum, ut spero, ingeniosis profuturum, qui omni sublato ustionis timore, ex tenuissimis quibusque rebus oleum extrudere possint. Sunt enim quamplurimi flores tenuissimi, oleaginei, ut rosmarini, juniperi, aliorum, moschum, ambara, zibethum, succini, & ejusmodi, ex quibus oleum elicitor odoratissimum & medicis usibus commendatissimum: sed adeo tenuis essentia & consistentia sunt, ut mirum in modum vi ignis urgeri pertimescant, quum illico comburantur, & quum sine ignis violentia nec pingua ascendere, nec oleum extrudi potest, ut iis incommodis occurramus, vas constituemus, quo absque ulla ustionis labe, & labore oleum descender. Formetur igitur vas aeneum oviforme, duum pedum altitudinis, ejusdemque latitudinis, circa fastigium divisum, illud pro operculo usui sit, & intra suum sinum recipiatur, & commissura adeo quadrent, ut apte concludi, & constipari possint. In inferiori vase circa medium, spatio ab ore semipedis, quasi septum transversum lamina arca accommodetur, ut apte imponi, & extrahi possit, in cujus rotunditate tria foramina excaventur, exceptura trium vasorum retortorum ima, reliquum laminae spatium totum pervium sit, ut effervens aqua, efferventissimique spiritus supra possint efferr. E vasis lateribus apertentur foramina tria, per quae retortorum vasorum colla immitti possint, cum suis canaliculis agglutinata, ut apte stupa farciri, & vesicis obligari possint, ne tantillum auras, ne dicam aquae expiret. Quum operi accingimur: repleantur retorta vasa vitrea rebus extillandis, colla per canalicula foris pendentia immittantur, ima foraminibus septi infideant parum elevata, spatium inane, si quid hier intra collum & canaliculum, stupa repleatur, constipeturque, & supra vesicae teniolis obligentur, repleatur aqua vas, ut à septo subfideat trium latorum pollicum intercapedine. Tandem operculato vase, & commissuris optime subsarctis, perlinitis, obligatisque, ne assurgentium vaporum violentia operculum in sublime extollat, & astantium facies fervore excarnificet, succenso igne paulatim incalescat, usque donec vehementissimus: suffervet aqua, & confluentes spiritus inter se perstrepunt, ut terrorem incutiant, extil-

labit primo aqua, mox cum aqua oleum. Nec continere me possum, quin aliud vas ad idem opus excogitatum & fabrefactum commemorando edoceam. Semiovum æneum, ut prius præcipimus, fabricetur, in fundi medio pertusum, cui canalis agglutinetur, qui usque ad summa vasis ora perveniat, summum os hiet in formam tubæ, aut infundibuli, ut per canalem vitreæ cucurbitulæ oblongum collum introducatur, & vasis in imo, colli sensum tumescences partes latum os recipiat: huic vasculo operculum accommodetur, ut optime immitti, & agglutinari possit, ut diximus. Clibanus ad vasis usum accommodetur: nam ignis circa vas accenditur, non in fundo. Usus erit. Repleto floribus, aut alio vase vitreo, atque orichalceis sidi-
bus immisiss, ne inversum, quod in ventre assumpsit, regurgitet; immittatur collum per canalem æreum, vas clibano accommodetur, repleaturque aqua sub infundibulo, operculum indatur, & superlinatur, sub furno receptaculum imponitur, ut quod stillatim descendit oleum, & aquam excipiat, ignis circum accenditur, ut latera vasis calescant, & dum ignis violentia urgetur, ferventissimæ aquæ vapores in sublime efferuntur, ac per operculi fornices supra fundum cucurbitæ reverberant, quorum ferventi æstu aqua & oleum in vaporem conversum, in inferius receptaculum excluduntur.

Exempla

Exempla ex his aliqua, quæ experti sumus, apponemus, veluti **eximere**

Oleum ex floribus rorismarini.

Repleantur obtorta vasa floribus & frondibus rorismarini. & vasi accommodentur: igne succenso primo aquam, post aureum oleum exudat, vehementissimi, & ferventissimi odoris, cujus perpaucis guttis ad immensas ægritudines, & diros cruciatus profligandos usi sumus. Citius extrahes si prius in sua, vel fontana aqua per hebdomadam commaceraveris. Eodem modo extrahitur

Oleum ex corticibus citri,

Quum citria perfectam maturitatem adepta sint, ejus cortex elimetur rudi cribro ferreo, scobs in vase imponitur

S §

nitur, & sub fimo denis diebus maceranda ponatur, optime obturata, inde æneo vasi accommodabis, & succenso igne, oleum cum aqua extillabis, odoris hilari amœnitate jucundissimi. Idem ex aurantii, & limonum corticibus eveniet, locis, quæ fructibus, floribusque orbantur, decutiuntur ramorum cacumina, & turionum, quæ in taleolas trientales dissecta, vasi induntur ad distillationem. Sic

Oleum ex rosarum, & citriorum floribus

Optimum, & præstantissimum elicitur, admirandique odoris, si, ut diximus, vasi indantur, & distillantur. At quia vix oleum ab aqua internoscitur, transfunditur aqua in vas longi, & angusti colli, & bene operculata Soli exponitur; & supra aquam paulatim oleum ascendit perfectissimum, reclinato vase excipitur, vel penna summatim colligitur. Truditur

Ex lasere odoratum oleum.

Vasi inditur vitreo, & æneo accommodatur, & sine combustionis timore exaucto igne, fragrantissimum oleum extillabit, quo ad pretiosa unguenta utimur, sic de styrace liquido, & calamite, ladano, & aliis gummis. Si vis

Oleum ex moscho, ambara, & zibeto:

Nulla commodius vase, artificio, & ope exuges è moscho, ambara, & zibeto pretiosissimum oleum, quam supra dictis, nam adeo sunt tenuissimæ essentiz, ut vix tantillum caloris sustinere possint, quin totam molem scedissimo, terriberrimoque combustionis odore inficiant: hoc tamen artificio placidissime educitur. Nil vetat quin supra narratis aromatibus hoc etiam vase perbelle olea extrahi possint.

CAPUT X.

Quomodo oleum ex resinis extrahatur.

EST resinatum extractio olei peculiaris, quæ etsi fere eandem cum prædictis ineunt rationem, scilicet cum aquis remiscendo, ac macerando per multos dies, ut denum æneo vase vehementi igne urgente cum aqua simul oleum extrudatur: parva tamen sui exugitur quantitate, & præ-

& præcipui odoris, & sine combustionis nidore, ut ex opoponaco, galbano, styrace, & aliis communiter agitur: sed alio item modo per cineres distillantur. Sed hoc modo artificis assistentiam exigunt, singularem quandam solertiam, & providæ dexteritatis artificium, ut ingeniosa potius, quam operosa administratio dici mereatur. Nos exemplum apponemus, quomodo possimus

Oleum ex lasere extrahere.

Maceretur laser in aqua rosacea, vel absque ea in obtorta vitream imponatur, minimæ ascensionis, artifices *lento* vocant: deinde vas indatur ollæ cum arena, sed spatium inter ollæ latera, & vasis alvum arena intercedat: collum immittatur in receptaculum tumidioris uteri: succendatur paulatim ignis, sed omni festinatione & ignis violentia omisissis, sedula tantum opera, extillabit aquam: mox aucto igne, ut oleum manet, nec tum valido, qui ustionis vitium minetur, sed medium inter utrumque observando, oleaginei vapores totum receptaculum replebunt, inde in quoddam crassamentum versis, in glomusculos velleribus similes abibunt, ac vasis lateribus, & medio inharentes, ut nil speciosius videri possit, mox in bullas, & oleum convertuntur, & ad ima delabuntur, eodem servato tenoris igne, quousque fæces exsiccentur: & ignem amovebis, nam periculum combustionis imminet. Extruditur eodem modo

Oleum ex styrace.

Si vero liquet, lento igne facillime fluit, & vehementissimi odoris, ut nil acutius spiret. Calamitis vero vegetiori calore, quo in lasere usus fuisti, sedula attentione: nam plusculo igne comburitur. Simili modo exudat

Oleum ex ladanano.

Teratur ladanum, & quindenis diebus cum aqua vitæ maceretur, vel vino *græco* vocato, saltem denis, nam quanto diutius maceraveris citius oleum præstabit: lento igne exuge, nam guttatim post aquam extillabit. Sic etiam manabit

Oleum ex terebinthina resina.

Id facilius parabitur; nam lento igne elicitur, sed caute operandum, ne fumus alibi expiret; nam illico, ut magnes flammam attrahit, vel ignem concipit, & in vas illabens, ægre satis extinguitur, ut evenit extrahendo

Oleum ex olivis & lino.

Si commune oleum extilletur, difficillime transibit, exaucto igne senis saltem horis prodibit, summa tamen diligentia, ne cineres ignescant, & vas; nam flammam intus concipiendo vasa frangit, & in sublime extollitur, ut ægerime extingui possit, immo flammam tam longe jaculatur, ut ad laquearia perveniat, ideo in testudinatis cubiculis extrahendum est oleum. Ex hoc edocti sunt artifices ignium, miscere in eis compositionibus, quum vehementem flammam concipiat, & satis difficile restinguatur.

CAPUT XI.

Quomodo diversis artificijs olea ex rebus parentur.

QUIA & diversæ distillandarum rerum naturæ sunt, ideo variis artificijs olea ex iis distrahenda sunt, alia enim, quum igne urgentur, sublimant, neque in liquorem solvuntur: alia vim ignis sufferre nequeunt, quin subito comburantur, unde ex variis rerum discriminibus varia comparandorum oleorum artificia comperta sunt. Aliqua ex his offeremus exempla, ut solertes distillatores nunquam se ex re quavis oleum extrahere posse desperent. Hoc modo paratur

Oleum ex melle.

Satis difficile ex melle oleum truditur; nam minimo qualicunque calore tumet: inde confurgit in bullas, ut pet vasis collum quamvis longum in pileum ascendar, & integrum in receptaculum regurgitet, priusquam in liquorem, vel oleum solvatur. Ad id multa excogitata sunt artificia. Sumito vitreum, vel vitratum vas latioris colli, breviorisque in eo mel injicias, supra stupam manibus accommodabis, ut undique optime superinsideat duum digitorum altitudine, sic inservescente melle, ac tumente, stupam illud infra reprimis, ac subsidere facit: stillabit prius claram

claram aquam, ubi colorari ceperit, amove receptaculum, & aliud appone. & utrunque seorsim servabis. Vel mel in quodvis vas injice, quod supra fundum quatuor latiorum pollicum latitudine ascendat, operculato ex more: mox scrobem in pavimento excavabis, atque vasis fundum humo sepelias, quod mel occuparat: inde supra terram quatuor digitorum altitudine vas luto crustabis, & munies, & rescicari curato, accendatur carbo circumcirca, ac paulatim vasi adhærendo, fervet mel, & quia calor supra illud in sublime est, prohibet intumescere, & facillime extillabit aquam, post oleum, primo aureum, mox rubicundum, usque donec mel in carbones vertatur. Poterit & alio modo quævis muliercula opus exequi. Infundatur mel in fictile vasculum novum, & cooperculo imposito sub dio effossa scrobe sepeliatur, ut sub soli superficie per cubitum lateat, finito putrescat denis diebus, mox eximes, & aquam crystallinam super extantem decolato in aliud vas. & operculato vase eodem modo inhumato. Post hebdomadam iterum revideto vas, & supernatantem aquam transfundito, sic tertio, & quarto, donec totum mel in aquam abierit, quod laxato obturamento visitur, servatam aquam ex more extillato, & satis facile aquam & oleum tibi præbebit. Diverso ab hoc artificio habetur

Oleum ex caphura,

Contundatur minutim caphura, & in aquam fortem communem ex halinitro & chalcantho distillatam, & claram redditam immerge vas: tepenti balneo, vel hypocausto per diei medietatem immoretur, & in summo aquæ oleum clarum, & limpidum superfluitabit: sensim inclinato vase transfundas, & repurgabis per retortam, & pulcherrimum oleum habebis, tenuissimum, & odoratissimum. Varia quoque sedulitate paratur

Oleum ex papyro, & linteis,

Et satis ingeniose. Revolvatur papyrus in modum pyramidis, pharmacopæorum more, quum aliqua aut reponi, aut longius ferri fuerit opus, æquentur forficibus sum.

summa ora . ac tenacibus verticem apprehendendo candela accendantur extrema , accensam invertendo supra patinam planam per semidigitum à fundo distantem teneas , ut vix fumus perspiret , infra manum deprimendo , ut ignis papyrum consumit , ut semper eadem mensura à fundo distet . Ubi absumpta fuerit meta . supra fundum patinæ oleum fluitabit croceum , & combustionem tenidens : collige , valet ad detergendas , & profligandas à mulierum faciebus lentigines illitu . Simili fere modo truditur

Oleum è frumento.

Supra inversum marmoreæ pilæ fundum complanatur frumentum , supra ferventem & fere ignitam laminam appone , & comprime : nam ex lateribus orarum croceum , & combustionis vitio male olens oleum excipies , ad eisdem usus , ad spiritus refocillandos labantes alio paratur modo .

CAPUT XII.

Quomodo extrahatur oleum per descensum.

Modus est communis , & apud omnes vulgaris , nam ex rerum ustulatione extrahitur , sed odoris infestissimi , nec eo nisi in medicamentis uti possumus , extrinsecus adhibendo : nam intra corpus absumi nequeunt . Modus ejusmodi erit . Ex tenaci creta , & igni contumaci paretur olla , intus vitrata , ut liquores ei commissos continere possit , absque transmissionis suspitione , cujus fundum foraminibus interceptum . Ollæ aliud fictile subditur , quod orificiæ amplitudine supra dicta fundum intro recipere possit , & commissuræ circumludentur : olla ex lignorum taleolis repletur , & cooperculum inditur , & superlatur . Mox scrobem defodito , & olla eum fictili sub terra reconditur , & terræ quicquid effossum est , in circumvacuum spatium reingeritur , ac pedibus concalcatur , & arena superinspargitur altitudine sextantis : supra igitur ollam pauca carbonum strues accenditur , gradatim postea augetur , donec diei spatio olla ferveat : post hæc igne amoto , & fervore dimisso , olla effoditur & in subjecto ollæ vase oleum excolatum reperitur , quod ut à for-

fordibus depurgetur, per retortam iterum distillabis. Nos, ut aliquid novi vetustis rebus addamus, ita faciemus. Fabricetur ligneus tripes, cuius pedes duorum pedum longitudinis. In summa tabula medium perforetur, ad excipiendum collum distillationum vasis, supra lignum ærea concha concinnetur ne lignum uritur, atque ferreis filis firmetur. In medio pedum longitudinis, adaptetur tabella, supra quam receptaculum collocetur, quod apte inversi vasis collum intra se recipere possit. repleto vase distillandorum, circum accenditur ignis. Si quis igitur extrahere quæsierit

Oleum ex guajaco.

Replent vas vitreum ligni guajaci scobe, ac alvus superlatur luto paleato, ac duplici, triplicive crassa munitur, ubi Sole resiccatum fuerit, intra collum fides orichalceæ indantur, invertatur vas, & per foramen trajecto collo accommodetur receptarium, & linantur spiramenta. Supra concham, circa vitrum accendatur ignis, primo largiuscule, mox viciniore contactu vehementius incalescat, sed non candeat, donec omnia combusta putabis: post amoto igne, requiescere finito, donec frigescat, & reperiens in inferiori paropside oleum nigrum, combustam, inolidum. Hoc modo ex junipero, cupresso, & aloë oleum extruditur, sed in aloë majori solertia, & diligentia utendum est, ac levi vi ignis, quum unguenta subintret.

CAPUT XIII.

De quinta essentia extractione.

VARIA soleorum extractions tradidimus, nunc ad quintam essentiam deventum est, quam declaremus oportet, ac quomodo extrahatur. Quintam essentiam Paracelsici definiunt formam esse, sive spiritum, sive virtutem, aut animam ab omni impuritate, & elementari sui corporis conditione separatam. Diximus animam, quia ex animalium ossibus, carne, medulla, sanguine, & aliis membris extrahi nequit, quia spiritu carentia, carent eadem ipsa quinta essentia. Diximus ab omni elementorum impuritate separatam, nam extracta è rebus essentia quin-

quinta remanet moles solum elementorum, viribus omnibus orbata: vis enim, virtus, & medicina non ex elementis habetur, sed sua proprietate ipsa tamen elementum est, elementorumque vires in se eminenter continet, & ab elementis, eorumque sorte longe semota, è rudiori corpore educitur, & spiritualis efficitur. dum suæ molî in hæret, hebescit spiritus: quum ab ejus societate delivellitur, suas vires fortius exerit, intenditque. Minima est mole, ingens operatione. Vires, quibus una quinta essentia alteram superat, non ex qualitatibus, sed operationum gradibus æstimandæ: nam quæ radicitus, & citius morbum profligat, summos gradus attingit. Quinta juniperi essentia, lepram tollit, sanguinem solum purgando: ideo primus ei in operatione gradus assignatur. Ambaræ, venenum morbi tollit, cor, pulmonem, & membra purgando: ob id ei secundus. Antimonium, præter prædictas vires, etiam corpus purgat, ob id ei tertius gradus. Sed aurum ex se solo operationes omnes exercet, & corpus innovat: ob id ei quartus gradus, & valentior virtus contribuenda. Sed quintæ essentia quomodo extrahendæ sint, hoc opus, hic labor: quum esse possint oleum, liquor, & sal, & variæ multiplicesque: ideo variis, multiplicibusque viis extrahendæ veniunt. aliqua per sublimationem, alia per in calcem reductionem, acetum, vinum, aquas corrosivas, & similia: sic varia paranda sunt menstrua, pro cujusque ratione, & natura. In eligendis mensuris regulas aliquas addemus. Quod menstrua ex rebus illis convenientibus fiant, & quoad simplicia fieri possint: nam quinta essentia simplex esse debet, nullis inquinata, aut permixta, sed simplex, & immaculata. Et si necessario aliqua sint addenda, post illius separationem illico segreganda veniunt. Si per corrosiva metallorum essentia educitur, post extractionem, sal ab aquis segregetur, & si sales saltē adhibeantur, qui facile abolentur, vitriolum, & alumen ob terrosam substantiam satis difficile separantur. Præterea aquosum menstruum ad aquosam essentiam non assumatur, nec oleosum ad oleosam. nam difficile similia invicem separantur, sed ad oleosa aquosis utendum, oleosis ad aquo-

aquosa. Exempla in herbis carnibus oleosis, & variis rebus exponemus, ut ex te in aliis uti discas. Infinitæ sunt rerum essentia, modique, quibus extrahi possunt. Sed doceamus

Moscho, ambara, Zibetho, & aromatibus quintam essentiam extrahere.

Assumito oleum ben, vel amygdalinum, & moschum, ambarum, vel cinnamomum, zedoariam optime confusa commisceto, & vitro imposita, vel Soli credito, vel balneo denis diebus foveantur, tempore hoc elapso à suis facibus exprimantur, & sic quinta essentia rei in oleum abit. nunc autem, ut ab oleo separetur, ita facito. Accipito aquam vitæ, & si corpus odoratum est, aquam fontanam, ter, quater distillatam, & cum oleo prædicto remisceatur, agiteturque, & in digestionem sex diebus relinquatur, post per cineres distilletur, & ascendet aqua ardens cum essentia sua, remanet oleum in fundo sine odore, & essentiam post aquam vitæ per balneum leniter exstillabis, ut evanescat aqua vitæ, & quinta essentia in olei formam in fundo remaneat separata. Si ex aqua vitæ sola: Concidentur radices zedoariæ & contundantur, & in vase vitreo aqua superfundatur vitæ, ut trium digitorum altitudine superemineat, vasculum in digestionem denis diebus detineatur, exempto vase supra cineres, aut arenam distilletur: usque dum nihil præter humorem distillet, vitata tamen combustionis labe: quod distillatione extractum est, in balneum traducatur, leviq; igne aqua vitæ evanescet, & quinta essentia zedoariæ in fundo residuebit, quæ liquoralis erit. Possimus

Ex carnibus quintum esse extrahere

Veluti ex caponibus, ex tribus enim caponibus sæpissime quintam essentiam extraximus quantitate parvam, sed viribus, & nutritione præstantissimam, qua infirmis tridua inedia enectis, ac stomacho derelictis, robur, & vitam restituimus: optimum præbens nutrimentum. Accipiantur pulli, aut gallinæ, caponesve optime deplu-

deplumari, & interaneis ejectis, eos in parva frustilla concidemus & in vas vitreum tradimus, optime operculatum calidis cineribus ebullire permittimus per diem, vel quousque ossa caro, & tota substantia in aquam sit dissoluta, referato vase, aquam decola in aliud vas, & per pannum lineum faeces omnes exprimito: nam carnis ossa, quæ remanent, adeo omni carnis substantia, odore, & qualitate orbata sunt, ut canibus objecta, nec olfacere dignantur, quod erit argumentum optimæ extractionis, liquorem in vas vitreum transfunde, ac levi balnei calore aquam solvimus in vaporem, in fundo remanet essentia quinta dura, aut mollis, ut placuerit, ut unguinis crassamentum imitetur: admirandæ propterea, nec unquam satius laudatæ naturæ. Possumus

Ex salibus essentiam quintam extrahere.

Sales accipiantur, qui more solito in calcem reddantur, & si volatiles fuerint, comburantur, hos minutim terito, & qui inde attritus pulvis super marmor distendatur, atque in humidam cellam statuatur, subiecto vaseulo, ut quod in liquorem solvitur, in illud influat, vas hoc in putrefactione per mensem imponitur, balneo exemptum accommodetur, & levi igne dulcis aqua extilletur, & abiciatur, quod subsidet vero, in putrefactionem ponito per alium mensem, & ut prius dulcem aquam exilla: idque donec in aqua dulcedo ulla percipiatur, in igne usque ad consumptionem humiditatis soveatur, quod in fundo residet, quinta erit salis essentia, & libra vix binæ uncie supererunt. Eodem fere modo

Ex herbis quintam essentiam elicere licet.

Contunde herbas, & in vas vitreum pone aptum, quod sub fimo per mensem putrescat, & imposito pileo distilla per balneum, iterum per hebdomadam sub fimo pone, & rursus per balneum distilla, & sic putrefacies, quousque aquam distillabit, aquam distillatam iterum supra herbas superfundes, & per circulum sex diebus distillabis, & colore vegetior fiet, hanc per balneum extrahes; quinta essentia in fundo remanens per torcular exprimat. in
fimo

fimo digeratur quinis diebus; & perfectam in odore, colore, & viribus plantæ habebis. Si velimus

Quintam essentiam aquæ vitæ educere,

A multis jactatam, sed ex millibus, qui domi confluunt, nec uni quidem expertam. Ejus descriptionem non sumus præterituri, quam cum amico multorum experimentorum gnaro contulimus, Lullio monstrante viam. Vinum paretur vetus, nobile, & generosum, quale diximus, in ampla receptacula dividatur, eaque optime conglutinata, ne tantillum quidem expirent, sub fimo tumultentur binis mensibus. Opus ex hoc pendere videtur; nam si id omisum foret, opera, & impensa perire: elapso tempore, notis vasis distilleretur, spiritus seorsum reponitur; fæces, vini reliquæ recondantur, spiritus ex more purgetur, quoad fieri possit, bifariam dividatur, fæces distillantur, quousque ut mel, aut pix residueat, superimponitur phlegma, & laventur, reponanturque, in lapillos reversuræ, qui in distillatam aquam ponuntur. Fæces iterum desiccatas in siglina, vel vitrariorum fornace igni ferventissimo prosti-
tuito, ut in cineres albicantes exurantur: aqua paulatim imbuantur, & in tepidario sui clibani reponantur, ut in salem convertantur. Argumentum optimæ operationis exactum erit, si super ignitam laminam projicias, lique-
scat, & in auras solvatur; sin minus, rectius operator: hic aqua remiscetur, ac vitreo vase oblongi colli imponi-
tur, indito subere, & pergamento, & pileo accommodato, qui ubi vim ignis senserit, omnia penetrans in pilei came-
ris, quasi situs contractus visitur: aqua, nisi prius ipse ascenderit, immota manet, ille optime aquis remissus in
perpetuæ circumgyrationis orbem indatur, ut in se ipsam
frequenter repetitis vicibus educatur. sic suæ substantiæ
crassitiem omnem eximat, & deponat, & vim tenuiorem,
longeque subtiliorem recipiat.

CAPUT XIV.

Magisteria quæ sint, & quomodo extrahantur.

DIXIMUS, quintas essentias proprietatum, naturam sequi mistorum, contra autem magisterium, elementorum qualitates sequi, ut neque spiritum, neque tincturam extrahunt, sed quoddam medium inter utrumque: magisterium igitur est, quod præter separationem elementorum à rebus extrahi potest. Essentia quintæ sapissime colores, tincturæ semper, at magisteria colores non sequuntur. Extrahendorum magisteriorum ratio diversa est ex diversitate rerum naturarum. Exemplum apponemus, extrahendo

Magi-

Magisterium gemmarum, coralli, & unionum.

Contere gemmas, & reverberationis igni vehementissimo appone, ut in calcem redigantur, comitem ei adde salnitrum, sed æquis ponderibus, calcem solve in aqua vitæ, & quod in aquam abit, transfunde. reses pulvis iterum igni exponatur, & in calcem melius redactus, aquæ indatur, idque donec totum in aquam abeat; aquam calenti furno appone, ut in auras solvatur, quod in fundo residet, est magisterium gemmæ. Uniones in aceto dissolvendi sunt, & si possint quoque limonum succo, acetum validum fieri potest, rebus illud roborantibus, ut in aqua vitæ diximus, ut pote suis salibus, dissolutos in balneo, aut fimo per mensem putrefieri sinito, mox distilla menstruum, & in fundo magisterium perlatum residet. Possumus quoque elicere

Ex charabe magisterium.

Apponimus modum nos quo extrahere soliti sumus. Paracelsici aut celant, aut ignorant; quicquid erit ostendimus. Tundatur succinum minutissime, tusum in aquam vitæ inspergito, ut illud solvat, solutum transfunde, & novum injice, quousque quod solvi potest, solvatur, per mensem immorando, aquis omnibus in unum collatis, igni solvantur in auras, in fundo reses oleum magisterium est succini. Hoc ex sequenti magisterio cicatrices in facie delevimus, & vertigines fugavimus. Apponemus modum extrahendi

Magisterium ex guajaco.

Optimum profecto veneræ luis contagii remedium, nos primum prodimus. Ex guajaco ligno sumantur rasuræ, vel scobes torno quasitæ, nam si lima quæruntur, ex africationis calore nobilissimi spiritus exhauriuntur, in aquam vitæ repurgatam injiciantur per diem, ubi colorem rubicundum contraxerit, scilicet ejus oleositatem, & substantiam, excolato, & novam affundito, agitato semper, & conturbato, dum denuo coloretur aqua, colata, tantisper addes, & excolabis, quousque aqua non colorabitur amplius, scobem eandem prælo exprime, succum liciniis distillabis, distillatum in vas ebulliet,

liet, ut transpiret aqua, & oleum, sive resina, aut magisterium succini colore nitens odoratissimum recipe, quale nunquam putares in ligno contineri. Possumus idem, sed non tantundem brevioris temporis momento exequi, scobem guajaci in distillatam fontanam aquam injice, ebullias per diei medietatem, excola, per licinium trans mitte aquam, & per ignem in auras solvatur, nam eandem resinam in fundo dimittet. Eligendum est lignum satis resinofum, quod candelæ expositum, oleum, vel pingue quoddam exudat. Eodem artificio nobilissimum extrahimus

Magisterium ex aloë.

Eodem modo torno quasitum lignum in aquam vitæ injicitur, & coloratam, excolatam in tenuem vaporem solvimus igni, & in imo vasis collegimus odoratissimū oleum aloës, præstantissimum ad unguenta. Possumus sic

Magisterium vini

Exhibere, nos spiritum vini dicimus; apponemus Paracelsi modum, postmodum nostrum, quum suo nostris regionibus uti nequimus. Vinum optimum, validum, & generosum in vitreum vas infunde, ut tertiam inanem relinquat, claudito os, aut Hermetis sigillo, aut validissimo glutina, ut dicemus; sub fimo tribus quatuorve mensibus teneatur, nunquam calore intermisso. Quum hyeme frigora sæviunt, his per mensem exponatur, & congelabitur, sed spiritus, vel magisterium in centro se recipit, quia sua tenuitate congelari nequit; rumpe vas, congelatum abjice fluens recipe, quod in pellicano per mensem circulari finito, & habebis. Nos vinum jam dictum in vitreum vas ponimus rotundum & putrefactum sub fimo, glaciei vi, ut dicemus, congelamus, & glaciamus, disrupto vase, liquidum recipitur, & maximam in eo vim cognoscemus, si per circulationem perfectius reddes, & melius erit.

CAPUT XV.

Quomodo rerum tincturæ extrahendæ.

TINCTURA est coloratæ rei purior, efficaciorque pars extracta; nobilissimaque sui compositi, extrahitur

hitur vero ex gemmis, lapidibus, plantarum floribus, radicibus, seminibus, & cæteris, in hoc ab essentiis diffidet, quia præcipue materiei, ex qua extrahitur, colores adsciscit, artificiose à suo misto segregatur, solertia, & diligenti manus ministerio potius, quam labore, distillatione segregatur, pinguedinis, & materiei experts, sub pellucidi coloris facie colorem solvendo gemmæ, vel florum mentitur, ab aliorum elementorum mistione libera, solum aërem puritate, & perspicuitate æmulatur, absque ulla impuriore materiei accessione, sed purissima substantia, ut multorum annorum spatio nil facium in sui vasis fundo deponat, sed perpetua perspicuitate, subtilitate, & virtute perennet, artificiose saphyri mistura separatur, remanet excolorata materies, & inutilis, ut & aliis rebus. Exempla apponemus aliqua, quibus è metallis, & floribus, aliisque rebus extrahatur, & primo docebimus

Tincturam ab auro extrahere.

Si commendatissimas dotes homines scirent, quas humano corpori affert hoc nunquam satis laudatum metallum, aurum, fortasse pleniori obsequio persequerentur, quam ad vitæ commoda. Rerum Naturæ solertissimi vestigatores, quum in auro perspicuitatem, fulgorem, virtutem quandam attractivam, & ut ita dicam, magneticam (ut vix conspectum, illico oculos ad ejus majestatem, & pulchritudinem contemplandam, manus ad contrectationem, ac denique humanum nostrum spiritum ad ejus concupiscentiam invitat: & infantes pueri illud aspiciendo lætantur, risu & plausu manus extendunt, ad se rapiunt, nec ab eo divelli possunt) animadverterent, conjectarunt non minimas opes in eo reperi ad humani corporis incolumitatem. Astrologi respicientes illud Solem radiis, fulgore, & nitore æmulari, ac inter metalla, ut Solem inter astra, prærogativa quadam ac majestate pollere: ob id prodesse cordi, tollere melancholiam, & ejus alumnos censent. Metallici inquiunt in ejus mistione elementa adeo proportionata harmonia convenire, adeo purgata, compactaque esse, quod
em.

temperatissimum indicent, & longe à corruptione alienum: cui nil desit nihilque superfit: atque ita densum, compactumque, quod diutissime in igne permanens, non solum non consumatur, sed quotidie longe nobilius, ac fulgentius reddatur. & ob id sepultum, per annorum millia, rubiginem non contrahere, nec manibus contrectatum, ut reliqua metalla, manus deturpare, nec in eo aliquid turpis odoris, aut saporis reperiri. Præterea plagas hoc metallo inflictas, illico sanari, & combustiones ex ignito ferro factas, vestigia ustionis non relinquere. Ob has res, inquiunt, in corpus adsumptum, non posse nisi nostri corporis elementa, & humores ad temperiem reducere, superfluos ad æqualitatem reducere, & diminutos reficere, putrefactiones omnes tollere, atque amica unione calorem reficere, sanguinem expurgare, augereque, nec solum ægrotudines sanare, sed valetudinarios longævos, & fere immortales reddere. Dotes, quæ ab Rainaldo, & Raimundo, cæterisque nobilioris notæ Medicis auro attribuantur, sunt primo, cordis vires augere, illudque robustum reddere, fibres exiccare, demere sanguinis superfluitates, ac suo splendore, & claritate exhilarare, & illuminare spiritus, sua soliditate confortare, suo temperamento temperare, & ab omnibus morbis præservare, sua gravitate ad expulsionem loca superfluitates deprimere: unde confirmat juventutem, restaurat virilitatem, ac senectam remoratur, confortat principalium viscerum virtutes, urinæ difficultates, & infarctos mentus aperit, sanat comitiales, liberat ab infania, elephantiasi (legimus Osiandrum Theologum auream catenam collo gestare solitum, ne lepra infestaretur) & melancholia: & præcipue contra venena, & pestis contagia valere. Nunc autem examinandum, nunquid veteres, aut neotericus Medici, recte illud præparare noverint, ut præstantissima hæc opera præstet. Nicander miris laudibus aquam contra venena profequitur, in qua aurum restinctum sit, putans fortasse suam virtutem aliquam in aquam imprimere. id etiam Dioscorides, Paulus Ægineta, & Aetius. Avicenna ait, suam elimatam scobem melancholiæ prodesse & ita sub-

subingredi medicinas alopecie, & in pharmacis poculentis, & in suum alcohol redactum, ocularibus medicamentis prodesse, cordis doloribus, tremoribus, aliisque animæ passionibus. Plinius combusto utitur, triplicato salis pondere fistilibus vasis, & ita suas vires communicare, ipsum incorruptum, & intactum remanens, atque etiam cum melle decoqui. Marsilius Ficinus magnæ substantiæ esse dicit, sed subtiliari illud oportet, ut corpus penetraret. Sed ignorat modum, tandem in tenuissima folia redactum cum aquis cordialibus exhiberi, ita enim futurum, ut aqua vires ex eo exhauriat, aut in vino extinguendo. Alii sunt, qui Plinii verbis edocti, inquirunt, in liquefacto membra gallinæ injici, & illud in se absumi, nam membra gallinæ auri sunt venenum. Ob id Ficinus in iure caponum miscet auri folia. Hactenus Græci, Latini, & Arabes de extrahendis ex auro virtutibus, sed longe à veritate abierunt. nam satis inepte volunt, aquis restinctum suam illis virtutem conciliare, & si in poculentum liquorem converterent, posse illud ab humano calore confici, quod vehementissimi ignis viribus non cedit, immo indomitum contra illud manet. Experti sumus trium mensium spatio vehementissimo igni expositum aliquantum stetisse, & postremo nec tantillum sui ponderis amisisse, sed exauctum repertum colore, & bonitate, & ignis, qui omnia consumit, id perfectius reddit. Quomodo igitur ab humano calore id coquetur, qui vix panem concoquere potest. Et quomodo restinctum aquis vires suas conciliare potest, si neque aqua vitæ repurgata, vel aliis validis aquis vix sapor, & color immutari possunt. Nos quæ vidimus describemus. Recentiores doctissimi, & solertissimi Naturæ investigatores in auri tinctura, suum arcanum, magisterium, quintam essentiam, & omnia, consistere dixerunt, ut vis, potentia, anima, & auri energia sit ipse color auri. Qui ejus tincturam elicere noverit, non minimum nanciscitur secretum. Sed hoc opus, hic labor. Qui de extrahenda auri tinctura loquuntur, adeo concise, perplexe loquuti sunt, ut potius occultasse, aut nescisse videantur, quam aliquid docere voluisse. Scito non posse suam tincturam

T

exhau-

exhaustiri, nisi validissima aqua perfectissime solvatur: nec aquis fortibus, aut regis solvitur, opus erit, quia in aqua sales corrosivi non perfecte, aut absolute in aquam solvuntur, sed tantū in distillatione phlegma remittunt. Discant igitur diutina solutione, & immittance ita distillare, ut tota salis substantia solvatur, quod pluribus vicibus eveniet, ex salibus ii distillandi, ut diximus, qui possint mox apte separari, diximus qui separentur. Post optime solutum, aqua, vel menstruum injiciatur, coloris, vel essentiae extractivum, quod pluries memoravimus. Vidimus enim nos ipsi menstruum colorem aureum, croceum, vel rubrum ad se trahere, & albam calcem in vasis fundo desiderare: non sine maximo animi gaudio: separetur sal separabilis ab menstruo: solvatur: menstruum in auras evolet, & hoc vere poculentum aurum, vera tinctura, & hoc maximum Philosophorum arcanum, multiplici ægimate celatum, hæc adeo tenuissima est, ut & corpus pervadere, & mirabilia efficere, quæ antiqui spondere. Simile erit

E rosis tincturam extrahere.

Rosarum folia, præsertim rubearum in capillares, & minutissimas partes forficibus dissecemus, divisas in aquam vitæ projicimus, & illico sanguineo colore tingetur, post tres horas illas tollamus, & alias projiciemus, quousque aqua coloratissima fiat, aquam transfundimus, & igni evaporamus, ut in aërem resolvamus, subsidet in fundo tinctura sanguinis. Idem ex garyophyllis faciemus. Possumus & idem alio modo facere, & perfectior erit. nec menstruum aquæ vitæ respiciet. Phiala lati oris frondibus rosarum rubearum repleatur, hæc intra alembicum plumbeum immittatur, atque rosis aliis repleatur, indito pileo succenditur ignis, vapores roseæ phialam subintrantes, sanguineo colore tinguntur, & hic novus erit extrahendi modus tincturam, quo in aliis coloratis floribus uti poterimus. Possumus

*E calthæ, violarum, buglossæ, & seridum floribus
tincturam extrahere.*

Si eo, quo diximus modo operatus fueris, tinctura calthæ
crocea

crocea erit, at buglossæ, violarum, & seridum floribus rubra, quia eorum florum tinctura adeo tenuis, & superficialis est, ut tenuissimo calore expiret, infra rubea erit. Sic facies

Ex floribus aranciorum colorem extrahere,

Et simul cum colore admirandum odorem. Arancii flores forficibus etiam dissecantur, & in aquam vitæ imponuntur, ubi crocea jam reddita est, & flores odorem remiserint, immutantur, donec aqua multum, retineat coloris, & odoris, vel aqua crassamentum quoddam habeat, tunc excolatur, & igne expiratur in auras, sic colorem, odorem, & vires ex floribus extrahes omnes. Sic autem poteris

E corallis colorem habere.

Contere eos, & vehementi igne in salem vertes, comes ei addatur halinitrum, & æquis ponderibus: mox ex aqua vitæ salem elicies, & suum colorem trahet mirificæ virtutis, ut dicemus.

CAPUT XVI.

Sales quomodo ex rebus extrahendi.

NON minima virtutis pars in sale residet, quo non solum in ægrotorum condimentis utemur, sed aliis modis, quum penetrandi vim maximam adsciscat. Dicitur ab antiquis quæsitum, utrum sales vires rerum retineant, an ex igne alias amittant, alias acquirant: innumeris periculis factis, rerum vires, ex quibus extracti sunt, conservant, & plerunque acutiores. Exempla apponemus, quæ vidimus: & primo

Elimonibus salem conficere.

Extillantur limones cum corticibus, & aeredine, servetur aqua, & cætera exsiccentur, aut umbra, si tempus permittit, vel clibano. Indantur vase optime lutato, & igne reverberationis exponantur, in calcem vertantur. Calcem in aqua solves, & bullire facies, ut lixivium perfecte conficias, mox penicillo extillabis, ut si quid facium residueat, depuretur, mox aquam in auram solves, & in fundo sal remanet. Ad frangendum in vesica calculum optimum adinvenimus, Extrahitur quoque

T 2

Salex

Sal ex imperatoria.

Exiccetetur autem radix vase cooperto, & lutato, & in fornace tribus diebus semper cremetur, donec in cineres albicantes redigatur, superinfusa ejus aqua, distilletur, & distillatum iterum in calcem injicies tertio dein penicillo optime expurgetur, siccili vitreato imponitur, ut ebulliat, albumine ovi projecto, ut sal depuretur, tandem sal candens, & granosus apparebit. Sic etiam fit

Sal ex cymino.

Radix, herba, floresque in vas injiciuntur, optime lutatur, & resiccatur, & fornaci laterariæ inditur, ut cineres exurantur. Interea radicem, herbam, & flores distilla vel si mavis decoque, & hac aqua lixivium peracre facias, quod ubi per lieinia ter, quater mundissime defæcaveris, vaso vitreo coquendo, in sal redigitur, si purius, & nitidius quæsieris, sal supra porphyreticum marmor extendes, & humido loco depones, aptato infra vasculo, ut quod resolvitur humiditate, in vasculum labatur, semper defæcando, si quid fordium inhæserit, id tertio facies, donec crySTALLINO colore renidens videatur, ita condito. Hoc modo alchali vocant. Extrahitur

Sal ex saxifragia

Eodem modo, quem diximus: si eo cibos condias, à cibi, aut panis venenati noxa immune præstat, tuereturque à contagio, & infectione pestilentis aëris. fit idem ex aliis rebus contra venena præstantibus, quibus Principes loco communis salis in cibis uti possent, quum sapore vix discernatur. Ex thapsia sal conficitur ad renum calculos, & vesicæ deturbandos. & tartarum, sive viscositate induratos solvens, lumbricos interficit, & sanguinem expurgat: crebro sumptum sudorem provocat: mire in curatione morbi gallici proficiens. Extracto à bibinella si quis tri-duo vescatur, tertio quoque mense, pro vitæ tempore toto securus deget ab hydrope, phthisi, & apoplexia. Corpus ab aëre pestifero grassantis contagii efficaciter præservat. Prodest sumptus etiam ventriculo, si languescantibus viribus cibos ingestos concoquere nequit. Sed in hoc, & in aliis animadvertendum est, non quotidie his salibus

vescen-

vescendum, ne his stomachus assuetus pro alimento familiariter arripiat. Ex eliminata etiam guajaci scobe sal efficiatur, qui mirum in modum in lue venerea praevalet, eodem, quo diximus modo, assumptus. Reliquos tuo more jam parare edidicisti.

CAPUT XVII.

De elixiribus.

SUNT elixires praeservativi corporum, in eo quidem statu, quo ipsum inveniunt conservant, vis eorum est à corruptione tueri, non emendando, sed praeservando et si per accidens sua tenuitate tollat aliquando morbos. Duplex ejus vis, praeservando à morbis, & conservando corpus in eo statu, quo invenit, nec solum humanum, sed plantarum balsami vires aemulatur, cor potissimum invadit, cerebrum, eaque membra, in quibus potissimum viget spiritus. Elixir trium est specierum, metallicum, gemmeum, & plantarium, utpote è radicibus, herbis, floribus, feminibus, lignis, resinis, & similibus: dissidet ab essentiali, tincturis & ab omnibus, quae diximus. Quia ex pluribus fit, ideo tincturae non servantur, quia pinguedinis multa expertia subingrediuntur: ob id non oleum. quia perspicuitate, & pelluciditate destituitur, nec essentiae esse possunt, sed medium quoddam inter omnia. ac habitu potius liquorem quandam, quam aliquid aliud repraesentat, hinc sibi nomen elixir vindicat. Exemplum erit

E bibinella elixir componere.

Radix suo tempore defodiatur, & maceretur in sua aqua & impositis ponderibus putrescat, donec flores suum vigorem consequuti fuerint, qui tunc temporis decerpti, eodem modo macerandi, sed peculiari vasculo: idem de femine faciendum, imponitur in alembico eliciendo phlegma, & oleum, donec siccae faeces remaneant, segregatum in pellicano imponitur, & per duos menses circulator, tandem excipitur, servaturque. Nunc aliud describemus,

Elixir ex multis rebus.

T 3

Multae

Multæ circumferuntur elixiris compositiones, quas mendosas, & varias cognovimus, præterea in extractione olei, & aquarum, adeo difficilis operis, ut potius tempus, & impensæ terantur, quam aliquid boni speraremus, & potius ad pompam, & magnificentiam à Principibus factitatum, quàm ad beneficium aliquod hominibus inferendum, multoties experti sumus, nec ea præstabant, quæ promittebant, ne illo modo confici posse videbatur: hoc autem majora, quam promittit, vidimus, & experti sumus. Accipe igitur florum salvæ, origani, saturejæ, artemisiæ, sambuci, foliorum salvæ, mentæ albx, rorismarini, basilici, mari, pulegii, & rosarum incompletarum, deinde radicum pyrethri, tormentillæ, bistortæ, betonicæ, carlina, aristolochiæ, & sambuci, dictami albi Cretensis. Uvæ passæ corinthiæ, fructuum pinus, pulparum dactylorum, corticum citri sesquiuunciam ex omnibus. Inde garyophyllorum, nucis myristicæ, gingiberis, zedoariæ, galangæ, piperis longi, & albi, seminis juniperi, spicæ nardi, macis, cubebis, feminis apii, cardamomi, cinnamomi, stachados, chamædrios, amomi, granorum paradisi, doroniceorum, ammoniaci, opopanax, schoenanthi, spodii, bdellii, sagapini, mumix, caphuræ, mastichis, thuris, aloes succotrinæ, scobis eboris, boli armeni, galliæ moschatæ, Theriacæ, Mithridatii, ligni aloes, & croci æque omnium drachmas ternas, sacchari repurgati libras tredecim, mellis duas. Nos uniones, jacinthos, rubinos, smaragdos, sapphyros, & auri folia ex compositione, rejecimus, quod ratione alibi demonstraverimus nil operari, præsertim hoc modo, & non nisi imperitorum Medicorum est in pharmacis talia exhibere. Hæc omnia in tenuissimum pulverem redigantur, ac in pellicano, vel alembico cæco repellantur, quibus aquæ vitæ libras duodecim affundito, optime repurgatæ, ut hinc omne dependeat: per mensem in balneo circulari finito, croceum oleum sive quintam omnium essentiam argenteo cocleari excipito, vel paulatim decolato, moschi orientalis, & ambaræ drachmam addito, & vitreo vase optime obturato claude, ad usum promendum. Quod residet, distillabis, & claram aquam habebis, & aliquantulum croceam, oleum sine nidoris fœditare

ditate non habebis. Nos satis curiose confecimus oleum ex resinis, radicibus, & seminibus ex prædictis & simul commiscuimus, & rem maximam operati sumus. Operationes multæ sunt contra venena, pestilentes contagiones, & præsertim animam agentibus, nam naso perlito, vel gutta gulæ injecta, animum vivificat, ut sex horis saltem omni suo iudicio vivat.

CAPUT XVIII.

Quid clissus, & quomodo fiat.

NE quid omittamus, & clissus quid sit, quomodo efficiatur docebimus. Clissus est extractio subtilitatis omnium plantæ partium in unum esse commune coiens. Est in planta radix, herba, flos, fructus, & semen, & partium illarum cuilibet peculiaris natura inest. Confectio talis erit. Radix colligitur quando maturitate absoluta est, folia quum præsupponimus iusto tempore collecta, ac decerpta, flores quum jam diffunduntur, sic fructus, & semina, ex his omnibus subtilitates, sive essentia extrahantur, distillando, putrescendo, calcinandoque, vel quovis alio jam modo edocto. Ubi vero à singulis separatim altera in olei formam, altera salis, vel liquoris eductæ fuerint, tunc omnes in unum conjunguntur, ut congressu, & societate mutua unitæ, in unum corpus coeant, sive sal, sive oleum, sive liquor fuerit, tum clissum rei habebimus. Sunt qui vasis ad id paratis distillando uniant hoc modo, tribus cucurbitis æqualis amplitudinis, longitudinisque liquorem, oleum & sal injiciunt, tria colla in unum colligata, in pileum immittunt, & qui fideliter colla omnium recipiat, & concludat, & probe lutatis, ignis subicitur, qui ex singularum contentis tenuiorem essentiam sustollit, & in pileo cocunt, & per orificium in subjectum vasculum excludit, quod excipitur, reponiturque. Hic ex multis virtutibus unitus occultos corporis meatus rimatur, & insignem in medicando usum præstat.

Quomodo oleum ex salibus paratur.

DIXIMUS multos olei extrahendi modos, nunc autem quomodo ex salibus extrahantur, ut potentius, tenuius, & penetrantius operentur. Præterea nec alio modo confici poterant. Videntur aliquid pinguedinis habere, tamen nec ardent, nec aliud olei habere videntur, scilicet ut medium quoddam. Primo

Oleum ex tartaro extrahere.

Comburatur, & in salem redigatur, ut diximus, post supra marmoream tabellam exponatur loco humido, nam paucis diebus in oleum abit, excolatque in subjectam paropsidem. At si quæris, hoc modo facillime parabis. Contundatur tartarum in pulverem, cui tantundem halinitri admisceas, ac in ferrea pila, ubi contusa simul sunt, ignem admoveas, quousque totum comburatur, facès reliquæ triturentur, & in lixivio liquefacta penicillo excolato, igne lixivium in æthera dissolvatur, subsidet sal, mox ova decoques, tollito boleta, & vacua repleto sale, & paucio temporis intervallo in oleum abibunt. Hoc eodem modo extrahimus

Oleum ex soda,

Exustum salem è soda, in aquam dissolvemus, per liciniam excolamus, ut eum purgemus, mox exiccatum, supra marmor dispargimus, & loco humido abit in oleum, & ex marmore defluet in fideliā. Docemus & famigeratum

Oleum talci.

Et si vi sola ignis vehementi ex solo talco exugitur oleum, ignoravimus ad quid utile mox foret. Sed ad mulierum mangonia ita fecimus. Contundatur in tenuem pulverem ferrea pila, mox in ollulam imponitur crassitudinis, & roboris nimii, operculo inducto operi, & ferreis filis munito, ac figulari creta ubi illevertis, Soli triduo resicceatur, postea in fornace vitrariorum tradito, loco, ubi eluctentur flammæ, vel alibi, dummodo vehementissimus sit ignis, post triduum, aut quattriduum eximito, vas frange, &

ge, & si in calcem jam redactum optime conjicies, serva, sin minus, idem reperere ne pigeat, & patem operam impendere, quum perfecte inalbuerit calx, supra marmor accommodato porphyreticum, & humidissimo loco relinque, vel excavatis foveis, vel puteo: diuque immorari finito, & nimia humiditate effluere cernes, colligito, & vitreo vase recondito. Pari fere modo fit

Oleum ex sulphure rubicundissimum.

Res ita se habet. Sulphur vivum in tenuem pulverem terito, & commisceto cum æqua portione olei tartari jam descripti. postea in vitro coquitur tribus horis, & resolutum in liquorem transit, per liciniam lineam traducito, us expurgetur, in aliud vitreum vas indito, & lento ignis calore resiccato in sanguinem, veluti grumosum, massa hæc minutim teritur, & inde confectus pulvis super marmor sternitur in humida cella. Sic in humorem solvitur, qui fluit ex marmore in subjectam fideliā, hic per tenues pannicellos transfusum in vitreum vas calido cinere foventur, usque ad humiditatis consumptionem, & tandem oleum superstes erit rubicundissimum. Extrahitur à mulieribus sic

Myrrha oleum.

Ubi ova elixatione obduruerint, per medium dissecato, vitella eximiro, in eorum loculis inspargito pulverem confusæ myrrhæ, & cribro succretæ, in fictili fidelia extendantur supra longiusculos asseres, ne ova iterum oleum combibant, & humida cella claudantur, & in fideliā elapsum oleum reperies.

CAPUT XX.

De aquis fortibus.

Nunc distillationes eas percurramus, quæ neque aquam, neque oleum eliciunt, sed veluti medium quoddam: nam vehementissima vi ignis gravissimæ terrestres partes ascendunt, & in aquas transeunt. Unde ex igne calx tantam comburendi vim acquirit, ut erodatur, & valentissime comburatur. Hæc non nisi reverberationis

T, . tionis

tionis igne exiguntur, & maximis labore, & attentione. Primo quo modo possibile fuerit

Aquam, vel oleum ex sale elicere,

A paucis cognitum. Salem mineralem assumito. in obtortam vitream indito, luto triplici loricatam, ac bene exsiccatam, & reverberationis furno accommodato, loco ubi optime, & exquisite flammæ elucentur, & parvam humiditatem primo colliges; frange vas, quod subsidet, in aliud transvasa, & aqua jam extracta irrorā. & iterum distilla, plus secundo colliges, iterum exceipe, & eandem operam impendes, & tandem post decimam extractionem, vel citius sal omnis abit in liquorem, serva, ut rem pretiosam, nec laboribus graveris. Alii in liquidum salem ignitos lateres extinguunt, & lateres postea vehementissimo igne distillant, ut in oleo lateritio. Sequitur

Aqua separationis argenti.

Accipito halinitri, & aluminis totidem partes, pila tundantur, & in obtortam vitream imponantur, sed alveus vasis triplici luto muniatur, & optime exsiccatum imposito circulationis igni, scilicet qui supra & infra reverberetur, spiramenta rite perlinantur, & supponatur amplum receptaculum, ne validissimi vi ignis spiritus in angustiis vasis collecti, magno cum impetu vas rumpant & elidant, & nostros conatus frustrentur, senis horis aquam elicies. Si prius alumen calcinabis, aqua validior erit. Simili modo extruditur

Aqua separationis auri.

Æquis halinitri, & aluminis partibus tantundem vitrioli addes, ac vase conditis, ut diximus, aquam elicies validiorem, ut sere aurum attenuatum corrodat. Si vero valentius vis operetur, novem libris prædictorum salium in aquam verforum binas uncias salis ammoniaci addes, & ubi in aquam abierint, biduo sub fumo detineas, & ex cineribus iterum aquam extillabis, quæ aurum corrodet. Si aquas supra faeces affundes, macerabis, & iterum distillabis, vehementer erodit. Sed non operabuntur, si ignoraveris.

Quo-

Quomodo à phlegmate aquæ purgentur.

In pauxillum hujus aquæ parum argenti injicies, quod non erodet, quum multum phlegmate redundet. Sed igni paulatim incalascet, & erodet, hanc aquam totam perfundes in aliud vas, rejectis facibus, quæ in imo subsederant, & purgata erit aqua. Sed diutius, & valentius eximitur, ut exugas

Oleum vitrioli.

In lati oris fideliam scitilem injicitur vitriolum, paulo igne liquefit, expiret phlegma facito, mox aucto igne comburito, ut totum rubescat, ex quatuor partibus, una absumatur, rubificatum in obtortam vitream inditur, & multiplici luto loricatam, & resiccatam reverberationis igni accommodabis, paulatim augendo ignem, superatus per tres dies continetur, & liquabitur vas, & oleum, sive aqua paulatim guttas extillabit, ex singulis tribus libris, singula liquoris uncia prodibunt, extractum in vase vitreo calidis cineribus exponetur, ut exudet, si quid humiditatis in oleo fuerit, sic validioris erit operationis. Argumentum optimæ extractionis, si injecto ligno, fumum excitabit, ac si combureret. Ejusdem operationis erit exugere

Oleum ex sulphure.

Hæc peculiaris ratio est extrahendi à sulphure oleum, sive aquam. Vas vitreum habeto oris ampli, concavum in campanæ formam, quæ ferreo suspendatur filo. Infra amplum receptaculum locato, ut è campana extillans oleum excipiat. In cujus medio terreum vas suspendatur, & sulphure repleantur, ignem accendito, ut sulphur ardeat, & dum comburitur, fumus per campanæ fornices, & corporascens, & reciprocans per ejus ora abeat in oleum. Si sulphur absumitur, superaddatur, donec olei quasitam quantitatem nactus fueris. Possumus & alio modo uberiorem quantitatem extrahere. Magnum vitreum receptaculum fiat, quale in olei vitrioli, & aquarum fortium extractione exposuimus, per medium secetur smiri lapide, ora in dentes efformentur, ex quibus fumus foras elabatur,

batur, hoc supra labrum fistile accommodabimus, in cuius medio sulphur incensum evaporet. Supra hoc vas aliud indatur majoris capacitatis, ut palmari longitudine a primo distet, ora profundioribus laciniis secentur, ut fumus è primo dilabens, per secundum circumvolvens, ex utroque vase extillet, sic poterimus tertium, & quartum vas supra accommodare: oleum hoc in aliud vas transfundes, & calidis cineribus phlegma extillet, nam adeo validum reddetur, ut argentum erodat, nec verear aurum dicere, si optime operatus fueris. Fumus sulphuris in sal ammoniacum congelatur, ut in Phlegmatis montibus excerpissimus, & in salem coëgimus, nil ab orientali differentem, & sic ammoniacus sal, qui hucusque ignotus delituit, nostris regionibus habetur, scilicet sulphuris sal, & oleum hoc aqua est salis sulphuris, sive ammoniaci. Optarem scire, solertioris investigationis viros, si hoc meum inventum comprobant. Excerpissimus enim ora, ex quibus sulphuris fumus exhalabat, in aquam calidam dissolvimus, & per pendentem liciniam purgavimus, mox aquam in auram solvendo, salem habuimus ascendentem, & nil (ut spero) ab ammoniacico diversum.

CAPUT XXI.

De separatione elementorum.

IN misto quatuor insunt elementa, sed unum saepe prædominans, alia, ut inutilia, hebescent, unde cum elementa separari misti dicimus, plerumque hoc unum intendimus segregare. In nimpha aquæ elementum prædominatur, aër, terra, & ignis pauca sunt, unde siccitatis, caloris pauca, vel nulla quantitas, sed aqua obtundit omnia: sic de aliis intelligendum. Sed quia elementa separamus, ne putetis omnia invicem separari, ut aërem ab aqua, & hanc ab igne, & tertia absolute separari, sed per similitudinem quandam, ut quod ignem dicimus, reliquis calidius existat, quod humidius aqua. Lapidēs plus terræ habebunt, ligna ignis, herbæ aquæ; aërea dicimus, quæ quum vasa, & receptaculum repleverint, facile rumpunt illa, & evolat aër. Elementa quum hoc modo separata erunt, poterunt & ea ipsa purgari, attenuarique.

Modus

Modus extrahendi variat, secundum rerum varietates; nam alia calcinantur, alia sublimantur, distillantur alia. Sed exempla adeamus, volumus

Metalli elementa separare.

In aquam fortem, ut diximus, omnium spargitur, ut solvatur, hanc abstrahes balneo, & iterum affunde supra, sic toties donec in oleum vertatur, sed spadicei coloris aut rubei: huic oleo duas partes affundes aquæ fortis, & vitro clausa macerabis simo per mensem, post cinere distillabis totam aquam, hanc balneo iterum stillabis, quoad ascendet, & habebis duo elementa. Ex balneo aër elevatur, in fundo aqua, & terra, ignis in fundo manet alterius vasis, quia ejus substantia ex igne est, hoc per naturam, aquam assusam, & per balneum distillando iterum in oleum reducatur, & ignis rectificatus, & perfectus erit. Alia pones in cineribus, & urgeat ignis, leniter primo elevabitur aqua, post terra. In Luna primum oleum erit cæruleum, in separatione pura in fundo vasis remanet, elevatur aqua, & in balneo elementa ignis, & terræ: nam frigida, & humida est substantia ejus, in balneo remanent elementa ignis & terræ, primo exibat terra, postmodum elevatur ignis. E stanno primum oleum erit flavum, ex balneo manet aër in fundo, ignis vero, terra, & aqua elevantur, in solo enim stanno, aër corpus exhibet, & quæ primo ascendent e balneo, aqua, post ignis, postremo terra. Ex ferro rubeum, valde obscurum oleum fit. Ex argento vivo oleum album, manet ignis in fundo, & terra, & aqua sursum elevantur, & sic de cæteris. Sequenti exemplo docebitur

Herbarum elementa separare.

In omnibus herbis aliquod elementum dominium sibi attripit. Accipito salviæ folia, & conterito, sub simo in vase putrescant, post distillabis, primo ascendet ignis, tandiu donec immutantur colores, & aquæ spissitudo, terræ succedit pars, & altera in fundo remanet, quæ fixa est. Soli exponito aquam sex diebus, postea per balneum, primum ascendit aqua, post variatur color, & ignis

ignis ascendit, donec gustus alteretur, tandem terræ pars elevatur, alia cum aëre remissa in fundo manet. In aquaticis primum aër. post aqua, & ignis.

Quomodo virtutes vestiganda plantarum.

Nulla igitur melior methodus investigandarum plantarum virtutis, quam oculis & manibus, non autem ex gustu: ex distillatione enim, si calidior pars exhalabit prior, scito calidam, ac tenuium partium esse: & sic de cæteris, ex elementorum segregatione cognosces, si plus ignis, terræ, aut aquæ constabit, nam prius plantam librando, post aquæ extractionem, & olei, fæces ponderantur, & eorum omnium proportionem conicies gradus qualitatis. Sed libri angustia non patitur longius progredi, alio opere, quod privatim meditamur, Deo dante, largius loquemur.

Quomodo gummi ex plantis extrahatur.

Possimus ex aliquibus plantis gummi extrahere: diximus aliquibus, nam multæ sunt, quæ carent, & nemo dare potest, quæ non habet. Potest dare sceniculum, & sceniculacea omnia, panaces, & ejusmodi similes. Modus extrahendi à Natura edocetur, nam quemadmodum maximo Solis æstu, quum turgent succo caules, propter quotidianam succi incrementa, in rimulas quasdam dehiscunt, instar gravidæ mulieris futuro partui se accingentis, atque liquor ille nobilis extillat, & profuit planta ingenta proprietate lentescit, inspissatur, ac in duriusculam massam digeritur. Unde si velimus

Gummi ex panace extrahere,

In æstivo solstitio panacis radix nocturno tempore, ne radiorum solarium calor humiditatem ejus hauriat, evellitur, & secundum longitudinem concisa, in fistile vitro incrustatum conjicitur, & inversum in fornacem descensoriam immittitur, eique receptorium stillanti humori excipiendo subditum, lento igne è suprema vasis parte urgente, nobile gummi elicitur, quod aliis organis purgatur, & nobilius stillatione secernitur. Idem de ferula facere possumus, caulis eodem tempore interius vulneratur, & vasi impositus tepido igne urgente, subjecto vascu-

lo,

lo, liquorem stillat glutinosum, qui ut defœcatus fuerit, instar gummi induratur, & ad usum medicum adhibetur. Eodem modo possumus

Gummi sceniculorum extrahere.

Caules sceniculi in suo vigore, & medio florum pullulatu existentis, circa plenilunium, quia turgidior, in virgulas, vel taleolas palmares dissecantur, & in tubum vitreum immittuntur, cujus amplitudo palmaris, longitudo sesquipalmaris, donec ejus tota cavitas expleatur. Inde subditur infundibulum tubi fundo foraminulento, ut illud complexu suo optime recipiat, inferiori orificio receptorium vitreum accommodatur. Mox circa tubum, solares radios imitando, qui circumcirca caules verberat, levis ignis accenditur, spatio à tubo palmi unius, tubo hoc modo incalcescente, guttulæ quædam exudant, quæ dum urgentem ignem aufugiunt, per fundum crebris foraminibus lacescitum, in infundibulum labuntur, atque in receptorium decidunt, & in gummi coeunt qualitatum sceniculi æmulum, virtutis non spernendæ.

LIBER UNDECIMUS.

Qui omni ex parte longe jucundissimos
spirat odores.

PROOEMIUM.

DE unguentis & odoribus post distillationem dissendendum; cognata ars, & affinis, iis enim ex rebus odores sibi comparat, componit, & admiscet unguenta, ut longe, lateque fragrantissimos odores vibrent. Principibus, & magnatibus gratissima ars, & nobilis. Docet enim aquas, olea, pulverem, pastam, fumos, & pelles odoratas conficere, quæ odores diutius, aut longo tempore tueantur, & quæ vel minimo arte parari possint, non vulgata, & popularia, sed quæ multum cara, & paucissimis cognita.

C A P.